

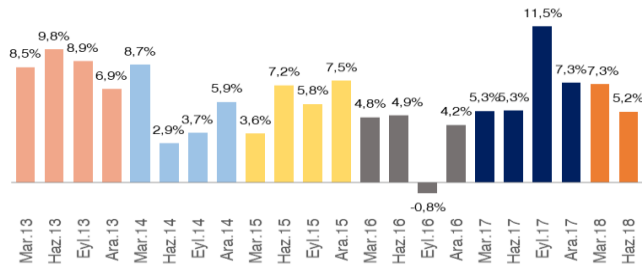
2018 2.ÇEYREK BÜYÜME RAKAMLARI

Türkiye ekonomisinin 2018 yılı ikinci çeyreğinde GSYH büyüme hızı yüzde 5,2 olurken, bir önceki çeyrekte yüzde 7,9 olan ortalama yıllık büyüme hızı değişmeyerek korundu. Böylece 1. yarıyıl büyümesi yüzde 6,2 olarak gerçekleşti. Piyasa medyan beklentisi ekonominin yılın 2. çeyreğinde yüzde 5,3 büyüyeceği yönündeydi. Ekonomideki “reel” büyüme eğilimini gösteren ve ilk çeyrekte yüzde 1,5 olan mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış GSYH büyüme hızı ise ikinci çeyrekte yüzde 0,9’a doğru yavaşladı.

Harcamalar yöntemiyle ele alındığında ivme kaybetse de büyümenin yine iç talep kaynaklı arttığı görülüyor. Bir önceki çeyrekte büyümeye 6,5 puan katkı sağlayan tüketim harcamaları bu çeyrekte 4,8 puan katkı verirken bunun 3,8 puanı özel tüketimden geldi. Kamunun tüketim harcamalarının büyümeye katkısı ise 0,7 puandan 1,0 puana yükseldi. Bir önceki çeyrekte büyümeye 2,3 puan katkı veren yatırım harcamaları ise yavaşlayarak 1,2 puan katkı verdi. Bu yavaşlamada inşaat yatırımlarının büyüme hızının yüzde 10,5’ten yüzde 6,6’ya gerilemesi belirleyici olurken; gelecek dönemlerin üretim kapasitesini belirleyen makine ve teçhizat yatırımlarının neredeyse durma noktasına gelerek yüzde 0,6 arttığı görülüyor. Bir önceki çeyrekte makine ve teçhizat yatırımları yüzde 6,4 artış kaydetmişti.

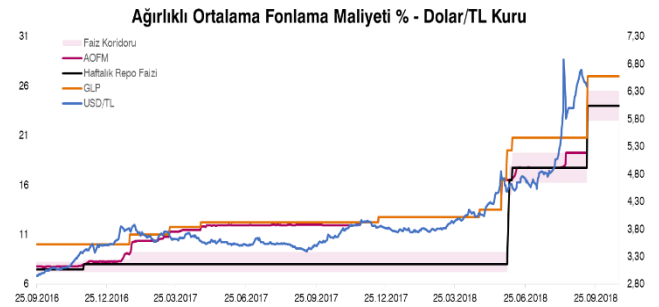
Bir önceki çeyrekte yüzde 9,3 artış gösteren özel tüketim ise yüzde 6,3’lük artış yakaladı. Bir önceki çeyrekte 3,5 yüzde puan ile büyümeye negatif katkı veren net dış ticaret ise bu çeyrekte 1,0 yüzde puan ile pozitif katkı sağladı. İlk çeyrekte 2,0 yüzde puan katkı veren stok değişimi ise negatif 1,7 yüzde puan ile büyümeyi aşağıya çekti.

GSYH Büyüme (yıllık %)

PARA POLİTİKASI KURULU KARARLARI

TCMB Para Politikası Kurulu (PPK), aynı zamanda politika faizi de olan haftalık repo faizini 625 baz puan artırarak yüzde 24’e yükselterek “güçlü bir parasal sıkılaştırma” yaptı. TCMB’nin geçtiğimiz hafta açıklanan TÜFE rakamları sonrası (yıllık enflasyonun yüzde 17,90 ile son 14 yılın zirvesine çıkması sonrası) yaptığı açıklama ile fiyat istikrarını desteklemek amacıyla gerekli tepkiyi vereceğini duyurması faiz artışı beklentisini kuvvetlendirmişti. Anketler toplanırken yüzde 17,75 olan politika faizinin yüzde 21-22 seviyelerine yükseltilmesinin beklendiğini gösteriyordu.

Bir önceki toplantı metni ile karşılaştığımızda enflasyon görünümü, iç talep yavaşlaması ve fiyatlama davranışlarındaki bozulma vurgusunun öne çıkarıldığını görmekteyiz. İç talepteki yavaşlamanın hızlandığına dikkat çeken kurul, bu zayıflığa rağmen fiyatlama davranışlarında görülen bozulmanın enflasyon görünümüne dair yukarı yönlü risk oluşturmaya devam ettiğini belirtmekte. Bir önceki toplantı metninde enflasyon üzerinde etkili olduğu belirtilen “maliyet yönlü gelişmeler ve gıda fiyatlarındaki oynaklık” ifadesi bu toplantı metninden çıkarılarak yerine “enflasyon görünümüne ilişkin gelişmeler” şeklinde daha genel bir ifadenin eklendiğini görmekteyiz.

YENİ EKONOMİ PROGRAMI (YEP)

Ekonomide dengelenmenin öne çıkarıldığı Yeni Ekonomi Programında (YEP), eski adıyla Orta Vadeli Program, 2018 yılı GSYH büyümesi yüzde 3,8, 2019 yılı ise yüzde 2,3 olarak yer alırken, sonraki yıllarda da kademeli olarak hızlanacağı öngörüldü. Ekonomik yavaşlama ile birlikte cari işlemler açığının GSYH'ye oranı 2018'de yüzde 4,7, 2019'da yüzde 3,3 olarak öngörüldürken, 2020 ve sonrasında açığın yüzde 3'ün altında kalması hedeflenmiş. Enflasyonun 2018'de yüzde 20,8 olarak gerçekleştiğinden sonra kademeli olarak 2019'da yüzde 15,9'a, 2020'de yüzde 9,8'e düşeceği tahmin edildi. Harcamalarda tasarruf gidilirken gelir artırıcı önlemlerin de alınacağı bütçede açığının GSYH'ye oranının orta vadede yüzde 2'nin altında tutulacağı hedeflenmekte. Reel sektörün kredileri ve bankacılık hakkında ise, bankaların mali yapılarının ve aktif kalitelerinin değerlendirileceği çalışmalar yapılacağı programda yer aldı. Çalışmanın sonuçlarına göre bankaların mali yapısına, reel sektörün krediye erişimine ve sorunlu kredilerin yapılandırılmasına yönelik politikaların uygulanacağı ifade edildi.

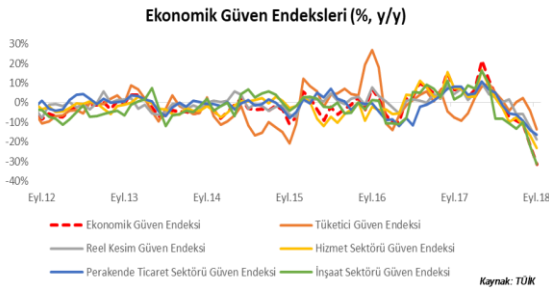
Temel Ekonomik Büyüklükler (YEP 2019-2021)

	2018 ⁽¹⁾	2019 ⁽²⁾	2020 ⁽²⁾	2021 ⁽²⁾
BÜYÜME				
GSYH (Milyar TL, Cari Fiyatlarla)	3.741	4.450	5.150	5.742
GSYH (Milyar Dolar, Cari Fiyatlarla)	763	795	858	926
Kişi Başına Gelir (GSYH, Dolar) □	9.385	9.647	10.292	10.973
GSYH Büyümesi ⁽³⁾	3,8	2,3	3,5	5,0
Toplam Tüketim ⁽³⁾	3,7	1,9	2,5	3,9
Kamu	3,5	1,4	1,6	3
Özel	3,8	2	2,6	4
Toplam Sabit Sermaye Yatırımı ⁽³⁾	1,8	-3,2	5,1	6,7
Kamu	1,4	-36,1	-1,7	3,4
Özel	1,8	2	5,8	6,9
Toplam Yurtiçi Tasarruf / GSYH	25,9	25,3	26,3	26,8
Kamu	1,2	0,6	0,1	0,3
Özel	24,7	24,8	26,2	26,5
Toplam Yatırım-Tasarruf Farkı / GSYH ⁽⁴⁾	-4,6	-3,2	-2,7	-2,5
Kamu	-3	-2,1	-2,6	-2,3
Özel	-1,7	-1,1	-0,1	-0,2
Toplam Nihai Yurtiçi Talep ⁽³⁾	3,2	0,5	3,2	4,7
Net İhracatın Büyüme Katkısı	1,4	1,5	0,2	0,2
İSTİHDAM				
Nüfus (Yıl Ortası, Bin Kişi)	81339	82377	83.393	84.405
İşgücüne Katılma Oranı (%)	53,2	53,7	54,2	54,7
İstihdam Düzeyi (Bin Kişi)	28.677	29.116	29.877	30.952
İstihdam Oranı (%)	47,2	47,2	47,8	48,8
İşsizlik Oranı (%)	11,3	12,1	11,9	10,8
DIŞ TİCARET				
İhracat (fob) (Milyar Dolar)	170	182	191	204,4
İthalat (cif) (Milyar Dolar)	236	244	252	267
Ham Petrol Fiyatı - Brent (Dolar/Varil)	72,8	73,2	69,7	67
Enerji İthalatı (Milyar Dolar)	46	43	44,3	45,2
Dış Ticaret Dengesi (Milyar Dolar)	-66	-62	-61	-62,6
Dış Ticaret Dengesi/GSYH (%)	-8,7%	-7,8%	-7,1%	-6,8%
İhracat / İthalat (%)	72,0	74,6	75,8	76,6
Dış Ticaret Hacmi / GSYH (%)	53,2	53,6	51,6	50,9
Seyahat Gelirleri (Milyar Dolar)	29	34	38	42
Cari İşlemler Dengesi (Milyar Dolar)	-36	-26	-23,5	-24,1
Cari İşlemler Dengesi / GSYH (%)	-4,7	-3,3	-2,7	-2,6
Altın Hariç Cari İşlemler Dengesi / GSYH (%)	-3,3	-2,7	-2,3	-2,2
ENFLASYON				
GSYH Deflatörü	16	16,3	11,8	6,2
TÜFE Yıl Sonu % Değişime(7)	20,8	15,9	9,8	6

Not: (1) Gerçekleşme tahmini, (2) Program, (3) Sabit fiyatlarla % değişim (4) Toplam tasarruf yatırım farkı ile cari açık arasındaki fark, milli gelir hesaplamalarında ihracat ve ithalat ağırlıklı döviz kuru kullanımından kaynaklanmaktadır.

GÜVEN ENDEKSLERİ

Reel Kesim Güven Endeksi (RKGE) bir önceki aya göre yüzde 7,1, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 19,7 azalışla 89,6'ya geriledi ve 2009 yılının Nisan ayından sonraki en düşük düzeyine geldi. Mevsim etkisinden arındırılmış RKGE ise aylıkta yüzde 6,1, yıllıkta ise yüzde 18,7 azalışla 90,4 oldu. Böylece Nisan 2009'dan bu yana en düşük gördüğü değere geriledi. 2018 üçüncü çeyrek itibariyle ise RKGE, bir önceki yılın aynı çeyreğine göre yüzde 14,4 azalırken, mevsimsel etkilerden arındırılmış RKGE yüzde 13,6 azalış kaydetti. RKGE 2018 ilk çeyreğinde bu yana azalışını sürdürmekte.

79,4 değerine, perakende ticaret sektörü güven endeksi yüzde 5,2 oranında azalarak 88,5 değerine ve inşaat sektörü güven endeksi yüzde 16,7 oranında azalarak 57,3 değerine geriledi.

Ekonomik Güven Endeksi Eylül ayında yüzde 15,4 oranında düşerek 71,0 değerini aldı. Endeks, 2008 yılı Kasım ayından bu yana yüzde 15,4 ile aylık bazda en büyük düşüşünü gerçekleştirirken, yıllık bazda 2009 yılı Şubat'ından sonra yüzde 31,4 ile en sert azalışı gösterdi. Tüm alt sektörler hem aylık hem de yıllık bazda geriledi. Tüketici güven endeksi 59,3, inşaat sektörü güven endeksi 57,3, hizmet sektörü güven endeksi 79,4, perakende ticaret sektörü güven endeksi 88,5 ve reel kesim güven endeksi 90,4 değerini aldı. Alt endekslerde aylık bazda en fazla düşüş yüzde 16,7 ile inşaat sektörü güven endeksinde olurken onu yüzde 13,2 ile tüketici güveni ve yüzde 9,7 ile hizmet sektörü güven endeksi izledi.

Tüketici Güveni ve Reel Kesim Güveni Eylül'de geriledi

SANAYİ SEKTÖRÜ

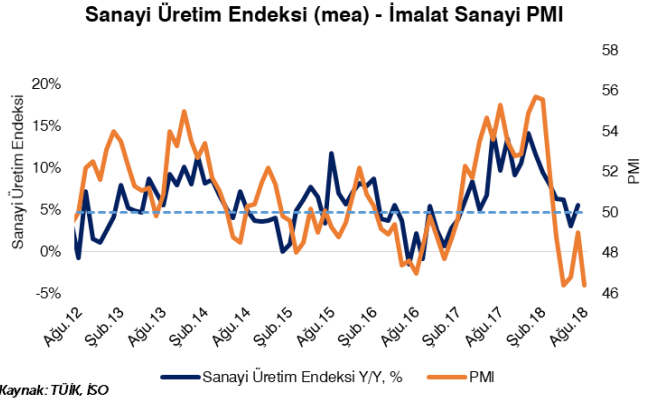

Sanayi Üretimi
%7,9 arttı

Kapasite Kullanımı
Eylül ayında 1,6 puan azaldı

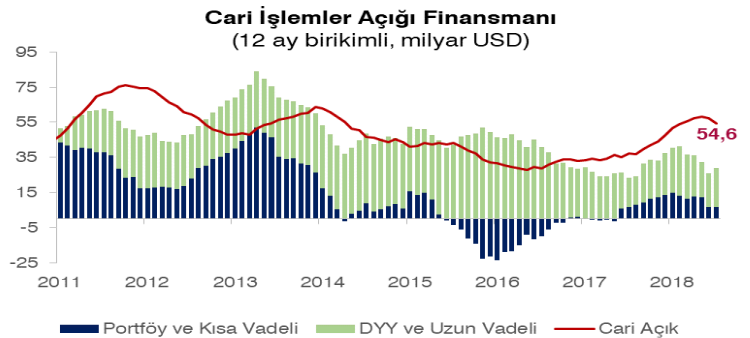
Sanayi üretimi endeksi, Temmuz'da yıllıkta arındırılmamış seride yüzde 7,9, takvim ve mevsim etkisinden arındırılmış seride yüzde 5,6 artış göstererek piyasa beklentilerinin oldukça üzerinde geldi. Beklentiler arındırılmamış seride yüzde 2,6 yönünde oluşurken, arındırılmış seride yüzde 2,2 artış olacağı yönündeydi. Takvim etkisinden arındırılmış endekste tüm alt gruplar yıllık bazda artış kaydederken en büyük artışın yüzde 9,8 ile dayanıksız tüketim grubunda olduğunu görmekteyiz. Onu yüzde 6,3 artış ile dayanıklı tüketim malı grubu takip etmekte. Sermaye malı grubu ise yüzde 1,2 ile en zayıf artışın gerçekleştiği grup oldu. İmalat sanayinin sektör alt gruplarının takvim etkisinden arındırılmış performanslarına göre toplam 24 sektörden 6'sı üretime yıllık bazda negatif katkı vermiş durumda. Sanayi üretimi üçüncü çeyreğe olumlu bir başlangıç yapmış olsa da Ağustos ayında Türk Lirasında yaşanan hızlı değer kaybının yanı sıra finansal sıkılaşımla beraber ticari kredilerde görülen durgunluk ve son olarak öncü göstergelerin işaret ettiği yavaşlamanın da etkisiyle sanayi üretim endeksinde Ağustos ve Eylül aylarında ciddi bir daralma ve durgunluk yaşanacağını öngörmekteyiz.

Eylül ayı Kapasite Kullanım Oranı (KKO) bir önceki aya göre 1,6 yüzde puan, geçen yılın aynı ayına göre 2,8 yüzde puan azalarak yüzde 76,2 değerini aldı. Mevsimsel etkilerden arındırılmış KKO da aylık bazda 1,8 yüzde puan, yıllık bazda 2,8 yüzde puan azalarak yüzde 75,8 oldu. 2018 üçüncü çeyrek itibariyle ise KKO, bir önceki yılın aynı çeyreğine göre 1,8 yüzde puan, mevsimsel etkilerden arındırılmış KKO 1,6 yüzde puan gerileyerek sırasıyla yüzde 77 ve yüzde 76,8 oldu. Son dört çeyrekte KKO oranlarındaki düşüşün devam ettiğini görmekteyiz.

ÖDEMELER DENGESİ

Temmuz ayında Cari İşlemler Dengesi piyasa beklentileri doğrultusunda bir önceki yıla göre yüzde 63 azalarak 4,711 milyar dolar açıktan 1,751 milyar dolar açığa geriledi. Geçtiğimiz yılın Temmuz ayında -37,32 milyar dolar olan birikimli cari açık yüzde 46,2 artışla -54,56 milyar dolara yükselse de Mayıs ayından bu yana azalış eğilimine girmiş bulunmaktadır. Açığın GSYH'ye oranı ise yüzde 6,2'de yatay seyretti. Turizm gelirlerinin olumlu katkısı ise cari açık üzerinde devam ediyor. Birikimli net turizm gelirleri Mart 2016'dan bu yana en yüksek seviyesine ulaşırken, Temmuz ayında bir önceki yılın aynı ayına göre yıllık bazda yüzde 30 oranında artarak 20,06 milyar dolar oldu. Geçen yılın aynı döneminde bu katkı 15,42 milyar dolar düzeyindeydi.

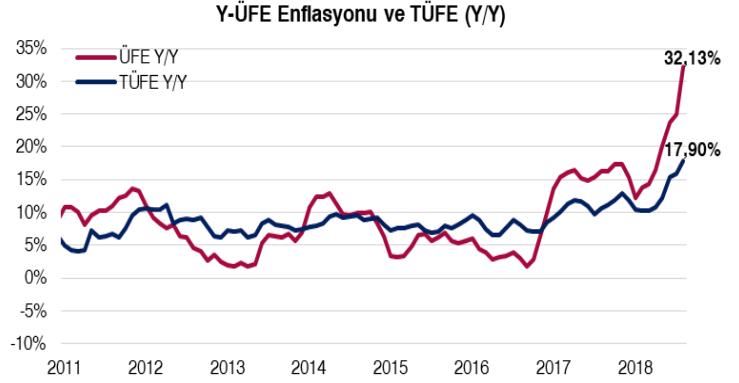

Cari Açık
(12 aylık)
54,6 milyar \$
oldu

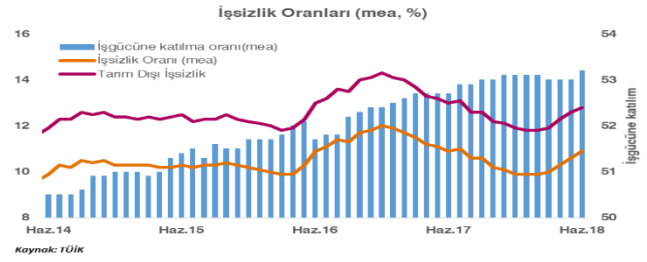
ENFLASYON

Ağustos ayında tüketici fiyatları yüzde 2,30 oranında artarak yüzde 2,23 olan piyasa beklentilerine benzer gerçekleşti. Böylece yıllık enflasyon 2,05 puan yükselerek yüzde 17,90 oldu. Çekirdek enflasyon göstergelerinden özel kapsamlı TÜFE-B ve TÜFE-C endeksleri ise sırasıyla 1,94 ve 2,13 puan artışla yüzde 16,95 ve yüzde 17,22 oranında gerçekleşti. Alt grupların tüketici enflasyonuna katkıları incelendiğinde, bir önceki aya göre ulaştırma, konut ve ev eşyası grubu artışa en fazla katkıyı verirken, giyim ve ayakkabı grubu ise enflasyonu sınırlandıran tek harcama grubu oldu. Yurt içi üretici fiyatları Ağustos ayında yüzde 6,60 oranında artarken, yıllık enflasyon 7,13 yüzde puan yükselerek yüzde 25,0'ten yüzde 32,13'e çıktı. Aylık bazda en büyük artış yüzde 8,42 ile ara malı grubunda olurken onu yüzde 7,67 artışla sermaye malı grubu takip etti.

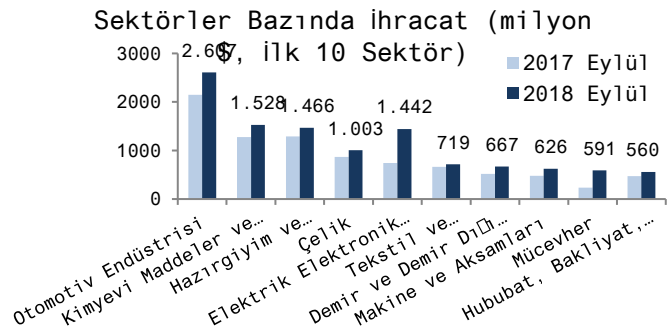
İŞGÜCÜ İSTATİSTİKLERİ

Haziran ayında işsizlik oranı bir önceki yılın aynı dönemine göre değişmeyerek yüzde 10,2 olurken bir önceki aya göre 50 baz puan artış gösterdi. Mevsim etkilerinden arındırılmış işsizlik oranı da bir önceki yılın Haziran ayı ile aynı düzeyde yüzde 10,9 olurken, bir önceki aya göre 30 baz puan artış kaydetti. İşgücüne katılım oranı yıllık ve aylık bazda artış göstererek yüzde 53,8 olurken, mevsim etkisinden arındırılmış işgücüne katılım oranı ise bir önceki aya göre değişim göstermezken, geçen yılın aynı dönemine göre 50, bir önceki aya göre 20 baz puan artışla yüzde 53,2 olarak gerçekleşti. İstihdamın yıllık artış hızındaki düşüş Haziran'da yedinci ayına taşınırken bir önceki aya göre 20 baz puan azalarak yüzde 2,1 oldu. İstihdamdaki yavaşlamaya iç talebin zayıf seyri de eşlik etmekte.

İHRACATTAKİ GELİŞMELER

Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) verilerine göre, Eylül ayında ihracat geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 22,5 artışla 14,5 milyar dolara yükseldi. Bu rakam bugüne kadar en yüksek Eylül ayı gerçekleşmesi olarak kayıtlara geçti. Eylül ayında ayrıca ihracatta son 13 ayın en hızlı artışı yaşandı. Açıklanan verilere göre ilk 9 ayda ihracat yüzde 7 artışla 123,11 milyar dolar oldu. Son 12 aylık ihracat ise yüzde 7,6 artışla 165,56 milyar dolara yükseldi. 2017 yılının eylül ayında 8,5 milyon ton olan ihracat miktarı, bu yılın aynı döneminde yüzde 30 artışla 11,2 milyon tona yükseldi. Bu Eylül ayı şimdiye kadar miktar bazında en çok ihracat gerçekleştirilen ikinci ay oldu.

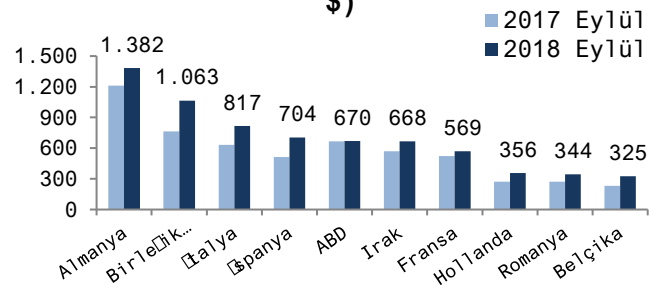

Eylül ayında en fazla ihracatı 2,6 milyar dolar ile otomotiv sektörü yaparken bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 21,3 artış kaydetti. Otomotiv sektörünü, 1,5 milyar dolarla kimyevi maddeler, 1,4 milyar dolarla hazır giyim ve konfeksiyon sektörleri takip etti. Eylül ayında en fazla ihracat artışı yaşayan sektörler ise yüzde 95 ile Çelik; yüzde 65 ile Kuru Meyve Mamulleri ve yüzde 53 ile Diğer Sanayi Ürünleri Grubu oldu.

İhracat pazarlarına bakıldığında; Eylül ayında 172 ülke ve bölgeye ihracat artarken, en fazla ihracat yapılan ilk ülke 1,4 milyar dolar ile Almanya oldu. Almanya'yı 1,1 milyar dolar ile Birleşik Krallık, 825 milyon dolar ile İtalya ve 722 milyon dolar ile Irak izledi. Ülke grubu bazında ihracata bakıldığında ise Eylül ayında bir önceki yılın aynı ayına göre, AB'ye ihracat yüzde 24,7 artışla 7,3 milyar dolar oldu. AB'nin payı ise yüzde 51 olarak gerçekleşti. Uzakdoğu'ya ihracatta yüzde 100 artış ise dikkat çekti.

(Kaynak: TİM)

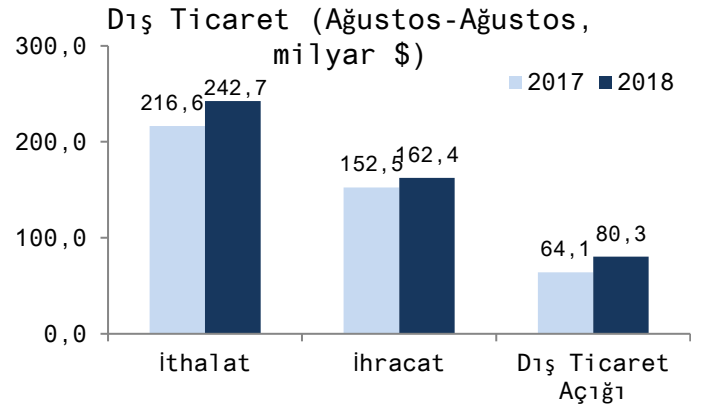
Ülkelere Göre ihracat (milyon \$)

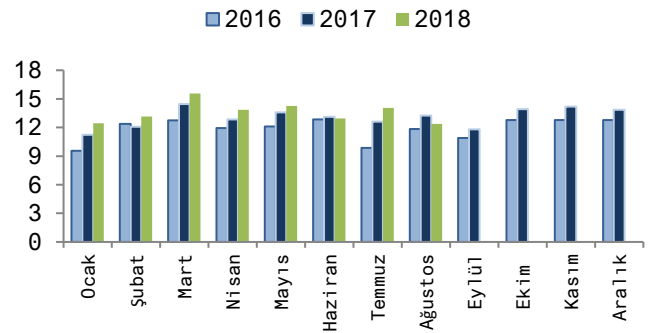
DIŞ TİCARET DENGESİ

Ağustos ayında dış ticaret açığı yüzde 59 azalarak 2,42 milyar dolar olarak gerçekleşti. İlk sekiz ay itibarıyla dış ticaret açığı yüzde 7,6 artışla 49,20 milyar dolar oldu. İhracat 2017 yılı Ağustos ayına göre yüzde 6,5 azalışla 12,38 milyar dolar olurken, ithalat yüzde 22,7 azalışla 14,80 milyar dolara geriledi. İhracatın ithalatı karşılama oranı bir önceki yılın aynı döneminde yüzde 69,1'den yüzde 83,6'ya yükseldi. Mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış verilere baktığımızda, ihracat bir önceki aya göre yüzde 2,2 artarken, ithalat yüzde 8,0 azaldı. Yıllık bazda takvim etkisinden arındırılmış verilere göre ihracatın yüzde 4,8 artarken, ithalatın ise yüzde 10,6 azaldığını görmekteyiz. Ocak-Ağustos dönemi itibarıyla ise ihracat yüzde 6,2 artarken ithalatın artış hızı yüzde 7,0 oldu. 12 aylık birikimli olarak bakıldığında geçen yılın aynı dönemine göre ihracat yüzde 6,5 artışla 162,39 milyar dolara, ithalat yüzde 12,0 artışla 242,65 milyar dolara yükseldi. Böylece dış ticaret açığı yüzde 25,2 artış ile 80,26 milyar dolar oldu. Bir önceki aya göre 12 aylık birikimli ihracat artarken, ithalat ise azalış kaydetti. İhracatın ithalatı karşılama oranı ise yüzde 66,9'a yükseldi.

(Kaynak: TÜİK)

ihracat (milyar \$)

İhracat Ağustos ayında %6,5 azaldı

İthalat Ağustos ayında %22,7 azaldı

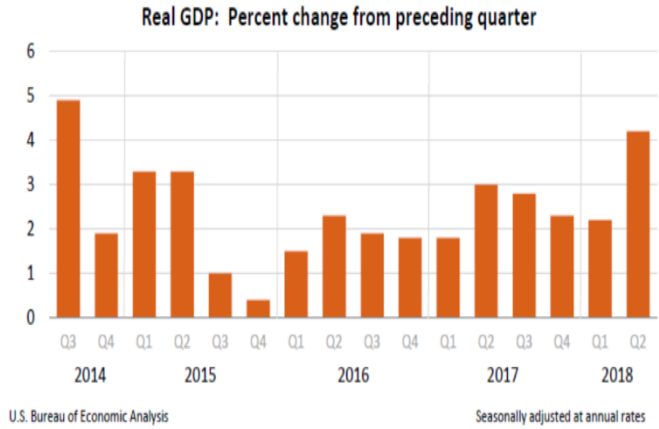

AVRUPA VE ABD EKONOMİLERİ

ABD Merkez Bankası (Fed) politika faizini bu yıl üçüncü kez 25 baz puan artırarak yüzde 2-2,25 aralığına yükseltti. Politika faizini artırma kararı oy birliğiyle alındı. Ülke ekonomisinin güçlü büyümeyi ve iş gücü piyasasının sıkılaşmayı sürdürdüğünün vurgulandığı karar metninden, "Fed'in para politikası duruşu destekleyici olmayı sürdürüyor." değerlendirmesi çıkarıldı. Ekonomiye ilişkin projeksiyonlarında da güncellemelere giden FOMC, yıl sonuna ilişkin medyan faiz oranı tahminini yüzde 2,4 seviyesinde sabit bırakırken, yılın kalanında bir faiz artışı daha olacağına işaret etti. Gelecek iki yıla yönelik medyan faiz projeksiyonları da yüzde 3,1 ve yüzde 3,4 seviyelerinde korundu. Bu oranlar, gelecek yıl üç, bir sonraki yıl ise bir kez faiz artırımını planlandığını göstermekte. Fed, 2018 yıl büyüme beklentisini yüzde 2,8'den yüzde 3,1'e revize ederken, haziran ayında yüzde 2,4 olarak açıklanan 2019 büyüme beklentisi yüzde 2,5'e çıkarıldı. 2020 tahmini ise yüzde 2'de sabit bırakıldı. 2018 sonuna ilişkin medyan işsizlik oranı tahmini yüzde 3,6'dan yüzde 3,7'ye yükseltilirken, 2019 ve 2020'de yüzde 3,5'e gerileyeceği beklentisi korundu. Fed'in favori enflasyon göstergesi olan çekirdek Kişisel Tüketim Harcamaları (PCE) fiyat endeksine ilişkin medyan tahminler ise değiştirilmeyerek, bu yıl için yüzde 2 ve 2019-2020 için yüzde 2,1'de sabit bırakıldı.

ABD Başkanı Donald Trump, Çin ile süren ticaret savaşını tırmandıran bir adım daha atarak 200 milyar dolarlık Çin ürününe daha yüzde 10 oranında yeni gümrük vergisi getirdiğini açıkladı. Çin de misilleme olarak ABD'nin 60 milyar dolarlık ürününe 24 Eylül itibarıyla tarife uygulayacağını açıklaması sonrası ticaret savaşları endişeleri yeniden tırmanışa geçti.

ABD ekonomisi üçüncü ve nihai tahmin verilerine göre 2018 ikinci çeyreğinde, bir önceki çeyreğe göre yüzde 4,2 oranında büyüdü.

Avrupa Merkez Bankası (ECB) yapmış olduğu toplantıda faizlerde herhangi bir değişikliğe gitmezken, tahvil alım programının daha önce kararlaştırıldığı gibi yıl sonunda sonlandırılacağını vurgulandı. Basın toplantısında ise ECB Başkanı Draghi, makroekonomik riskleri genelde dengeli olarak değerlendirdi.